

GÖTEBORGS UNIVERSITET
HÖGSKOLAN FÖR DESIGN OCH KONSTHANTVERK

True Wood

Per Ingvad

Examensarbete 15 högskolepoäng för konstnärlig kandidatexamen
Degree work 15 higher education credits towards Bachelor of Fine Arts in Design

Spring 2013

Konstnärlig kandidatprogram i möbeldesign inriktning trä, 180 högskolepoäng
BA Programme in Wood Orientated Furniture Design, 180 higher education credits
HDK vid Steneby

Abstrakt

I arbetet med en stol har jag utgått från det ursprungliga i trä. Min vision har varit att bevara och lyfta fram materialets inneboende och primära egenskaper. Jag har formulerat en bild av detta:

-En gåtfullhet ligger som dagg över stolen och speglar den magi man kan finna i skogens träd.

Min tillverkning bygger på en ärlig utformning gentemot trädet. I vårt nutida Sverige med masskonsumtion av möbler glöms materialens ursprung bort. På grund av det högteknologiska raffinerandet av materialet döljs tillverkningsprocessen. Jag vill visa materialets ursprung och låta brukaren förstå att trä har varit levande. Jag lyfter värdet på hantverket genom en speciell metod där jag skapar i harmoni med materialet. Jag följer dess ådring och utnyttjar kraften i träets förmåga att röra sig genom att göra sammanfogningar utan främmande element. Detta gestaltar jag i form av en stol med en annorlunda historia i produktionen och i tänkandet av produkten. Jag vill genom min undersökning höja värdet på trä och dela med mig av kunskap och förståelse för hantverk.

Innehåll

Bakgrund	1
Syfte	
Mål	
Frågor	
Mina undersökningar	2
Att skapa grupper för arbete	
Färskvirke	
Tillvägagångssätt	4
Resultat	5
Diskussion	6
Resurser	
Hantverkets status	
Trädets ursprung	7
Besläktade tidsströmningar	8
Sammanfattning	9
Referenser	10
Bildförteckning	11
Tack	12
Bilagor	13

Bakgrund

Jag observerar vårt samhälle och dess behov och skapar objekt som utifrån detta berättar historier. Ett exempel på detta var mitt bidrag i projektet "Greenroom" som var riktat mot Stockholm furniture fair (Ingvad 2012). Jag skapade en väska som fungerar både som en kruka för din planta och som skydd när du reser i den urbana miljön med din växt. Väskan är också ett redskap för att utbyta växter och kunskap. Växtväskan talade om hur vi lever och om våra nutida vanor.

Jag arbetar främst med trä, men jag vill kombinera detta material med andra material. Jag vill skapa hållbara möbler för framtiden genom att använda mig av traditionella hantverk och material i nya användningsområden. Mitt skapande blir ett alternativ till massproduktion och icke-biologiskt nedbrytbara material.

Jag har i tidigare arbeten intresserat mig för att sammanfoga olika traditionella processer i olika material. Under min utbytestermi i USA hösten 2012 arbetade jag med att sammanfoga läder och trä; glas och metall; samt färsk trä med torkat trä. Ur dessa sammanfogningar fick jag fram en historia om hur traditionella tekniker förenades till ett nytt samtida objekt. Här berättar objektet om materialens egenskaper igenom sammanfogningarna.

Syfte

Att med ett designperspektiv undersöka traditionella hantverksmetoder som kan användas för att göra nyskapande objekt.

Att arbeta med hållbarhetsaspekter för kommande generationer genom att koppla brukaren till materialets ursprung.

Att ge kunskapen om hur min stol är tillverkad.

Att experimentera med att förena traditionellt hantverk och modern teknik.

Mål

Förmedla kunskap om och höja hantverkets status.

Öka förståelse och respekt trämateriallets ursprung.

Förmedla en historia om min designprocess bestående av ett collage i olika material.

Bygga vidare på min samling av sammanfogningar mellan olika material.

Frågor

Hur kan jag använda färskvirkesteknik i min framtida yrkesroll?

Hur skapar jag mer värde i en möbel?

Hur visar jag trä materialets ursprung?

Hur kan jag lyfta hantverkets värde?

Hur skapar jag nya användnings områden?

Mina undersökningar

Att skapa grupper för arbete

Jag sökte inte bara efter ett koncept till mitt examensarbete men också ett arbetsätt att jobba vidare på efter min examen. Jag har utgått ifrån mina observationer och erfarenheter vid min utbytestermin höstterminen 2012 vid University of the Arts, Philadelphia, USA.

Där gjorde jag erfarenheter av styrkan i gruppen. Studenterna vid industridesign utbildningen jobbade i grupper med kreativa metoder för att inhämta information. Informationen omsätts sedan till att presentera ett projekt för hjälp och service åt olika föreningar och organisationer. I Philadelphia såg jag hur många konstnärer och formgivare arbetade i kollektiv och delade på verkstäder där kollektivet gav utbyte och styrka.

Jag blev intresserad av hur jag skulle kunna skapa en grupp och sammanföra människor från olika bakgrunder kring en aktivitet. Hur skulle jag kunna sammanföra främlingar att känna närhet till varandra. I Mina förstudier till examensarbetet formgav jag idén på ett seminarium kring hantverk. Hantverket syftar till att fungera som en aktivitet för att bryta sociala murar. Seminariet ska kretsa kring en traditionell täljhäst som jag vidareutvecklat. Fyra stycken deltagare sitter och arbetar i en täljhästkonstruktion och utbyter kunskap igenom hantverk och diskussioner. Konstnärer, hantverkare, formgivare och andra intresserade bjuds in att delta till en diskussion om samtiden och hantverk. Hur påverkas samtalet respektive hantverket om de utförs simultant? Detta seminarium kommer fungera som en informations inhämtning för min kreativa utveckling. Jag omsätter den information och de historier jag inhämtat och kommunicerar detta igenom min formgivning. Detta projekt kommer jag att utföra efter min examen som fortsättning av mitt examensarbete, en möjlighet att pröva mina tankar vidare.

Färskvirke

Under mitt utbyte jobbade jag med för mig en ny teknik att skapa möbler av färskt virke. Att arbeta med färskt virke är ett traditionellt sätt att arbeta med trä. Generellt betyder det att man går direkt ut i skogen för att hämta materialet. Trädet fälls, klyvs med kilar till ämnen som formas för att bli delar i stolar, korgar och andra användbara objekt (se Bilaga 1). Jag använde mig av denna traditionella teknik för att skapa en stol. Detta arbete utförde jag förhand, jag klöv en stock till mindre dimensioner och formade ämnen med eggverktyg till delar i en stol. Inget lim eller skruv användes i monteringen av stolen, trädet låste själv fast konstruktionen när det torkar och krymper. Att arbeta med färskt virke är mycket tillfredsställande. Processen är tydlig och man får snabbt ett resultat skapat med egna händer.

Ett exempel på ett projekt där formgivare och möbelsnickare jobbade med färskvirke är Bodging Milan (2012). I detta projektet producerades stolar av färskt virke enligt traditionella tekniker men uttrycket i stolarna upplevdes inte nytt. Jag insåg att jag ville bryta och uppdatera traditionen, att titta tillbaka i tiden utan att romantisera.

Denna teknik skiljer sig mycket från det möbelsnickeri som jag tidigare utbildat mig inom. Där man sågar träd till plankor, som torkas i virkestork innan man arbetar med det.

Jag ser i färskteknik mycket potential för en hållbar framtid. Kemikalier används inte, och jag kontrollerar själv förädlingsprocessen av materialet. Jag ser även att det finns en rationalitet i tekniken. Hål borras i en sits och pinnar pressas ned och låses fast när trä krymper.

När jag började undersöka möjligheterna att införskaffa nyhugget virke observerade jag att det inte fanns några svårigheter att införskaffa. Många privatpersoner som avverkar lövträd på sin tomt har inte möjlighet att själv ta hand om virket. När jag kontaktade en skogsägare som nyligen fällt ett bestånd av ekträd berättade han att det inte var möjligt att sälja längder av stockar som var under 2,7 meter och krokiga till sågverk. Istället så flisades det mesta av det avverkade till förbränning.

Här såg jag en möjlighet att ta vara på en restprodukt med stort värde i. Jag ger trädet nytt liv och avslutar det värdigt genom att tillverka en stol av det.

En annan fördel med att arbeta med färskvirke är de olika taktila strukturerna som uppstår. Jag skapar förståelse för uppbyggnaden av trä genom att arbeta med olika ytstrukturer. Så här skriver Juhani Pallasmaa (2012 sid.45):

"Every touching experience of architecture is multi-sensory; qualities of space, matter and scale are measured equally by the eye, ear, nose, skin, tongue, skeleton and muscle."

Som barn undersöker vi och förstår omgivningen genom att känna. Jag upptäckte den taktila råa klyvda ytan i samband med min undersökning med färskvirkestekniker. Denna yta lockar till att vidröras och pratar om trädets uppbyggnad. Genom denna yta kan jag skapa förståelse för trädets naturliga utseende och ursprung som ett levande träd. Jag experimenterade med att ställa den råa ytan mot den hyvlade. Det skapade en kontrast som förmedlade trädets mångfacetterat uttryck och formbarhet.

1. Stol i färskvirkesteknik tillverkad under min utbytes termin i Philadelphia.

Tillvägagångssätt

Ett kreativt arbetsätt som jag utvecklat i mitt arbete har varit att göra material och strukturtester samt sammanfogningsprototyper (se Bilaga 2). Testerna är snabba sätt att visualisera, och prova strukturer utan ett behov av resultat. Detta gör att jag på ett kreativt sätt kan förhålla mig fritt utan att förutse mina resultat. Dessa tester blir till ett bibliotek, som kan tjäna som start för nya undersökningar och prototyper.

Jag har utifrån mina materialtester och undersökning av färskt virke skapat en stol. Jag har använt mig av traditionella färskvirketekniker med en formgivning som talar om vår samtid och behov. Jag sammanfattar detta i ett kollage och punkterna:

- ※ Hantverksmässigt, lyfta hantverket och materialet
- ※ Naturromantik
- ※ Behov av ökad kompetens om tillverkningen av produkter
- ※ Närproducerad
- ※ Folkliga former men modernistisk
- ※ Funktionell och enkelhet
- ※ Speglar relationen mellan människan och skogen
- ※ Traditionella material och hantverkstekniker i ett uppdaterad utformning, nya användningsområden
- ※ Förener modern maskinteknologi med hantverksarbete

Stolen är en gestaltning av min undersökning, ett kollage av min materialundersökning och en kommentar för att belysa hantverk och träd. Jag skapar ett inlägg i en debatt om hantverk och produktion. Men också en möbel som jag kommer att använda i mitt fortsatta yrkesliv. Stolen är ett bibliotek för mig att hämta inspiration ifrån för fortsatt arbete med strukturer och tekniker. Utifrån stolen kan jag skapa möbler som har alla de positiva aspekterna jag upptäckt i färskvirkestekniken.

Jag har gjort val i formen för att framhäva en känsla om att man blir omgiven av materialen. En omgiven känsla jag känner i skogen. Jag testade på ett lekfullt sätt olika gestaltningar av min undersökning. Jag byggde upp intuitivt en stol och utvärderade för att sedan riva ned för att bygga upp igen (se bilaga 3). Detta var ett prövande gentemot den tydliga bild och känsla jag byggt upp igenom min undersökning, behovsanalys och mina kollage.

Resultat

2. True Wood

Diskussion

Resurser

Mitt arbete har kommit att handla mycket om resurser. Jag använder mig av så lite material som möjligt för att uppnå ett resultat som på ett funktionellt sätt kommunicerar historier om våra behov. Mitt sätt att arbeta kan kopplas till dagens tankar om hållbarhet som är något som allt fler tar till sig idag.

I ett samtal med Franz James (den första april 2013) verksam formgivare och universitetslektor menade han att många i Sverige investerar i fasta inredningar som kök istället för att investera i möblemang. Detta för att öka värdet på sin lägenhet. Jag finner det intressant vad det är som styr våra investeringar. Vi köper gärna modekläder till exempel ett par jeans för 1500kr men när det kommer till möbler är det svårare att investera 5000kr i en stol som kan hålla hela livet. För någon generations sedan investerade man i möbler som användes hela ens livstid och ärvdes vidare. Vad blir egentligen billigast att köpa många nya möbler av dålig kvalitet eller köpa formgivna kvalitetsmöbler för framtida generationer.

Jag observerar att stora möbelföretag sänker priserna på möbler med en produktion flyttad till andra länder med billig arbetskraft. Detta leder till en ej hållbar möbelindustri. Detta är bara en av effekterna i vårt globaliserade masskonsumistiska samhälle. Bo Isenberg skriver i artikeln Människan är hantverkare till sitt väsen den 14 december 2009 i Svenska Dagbladet så här:

"Idag diskvalificeras yrkesutbildningen. Manuellt arbete exporteras, göms undan, förmodas vara dumt. Materiella ting över huvud göms undan bakom varumärken, som väcker beundran och erkännanden i en masskommunikativ, masskonsumistisk kultur."

Jag skapar ett hållbart alternativ med formgivning och hantverk. Därav konkurrerar jag inte med de stora möbelföretag. Jag drar istället en vis fördel av de globala möbelföretagens dåliga kvalitet och miljöpåverkan. Skulle jag kunna existera på samma sätt om storföretagen jobbade på ett mer hållbart vis?

Hantverkets status

Jag vill att brukaren ska förstå att uttrycket i min stol till stora delar beror på tillverkningsprocessen. Jag anser att dagens allt mer högteknologiska tillverkning bidrar till att det inte går att förstå hur saker är gjorda. Ett metod att höja värdet på möbelhantverk är att kommunicera på ett tydligt vis hur det är tillverkat i formgivningen och i presentationen av möbeln.

Därför omvandlar jag inte material till ett icke kännbart uttryck, jag använder mig av trädets naturliga uttryck och följer dess ådring. I denna utförandeform hittar jag ett rättfärdigande. Det innebär att inte bara se till miljömässiga aspekter men också koppla brukaren till hur saker är gjorda.

Jag anser att om människor förstår och är mer sammankopplade med hur saker är gjorda skulle de känna sig mer dugliga och kompetenta. Mycket av det som produceras idag är gjort utan att tänka på kopplingen till brukaren vilket leder till att designade föremål blir respektlösa och inte hållbara för framtida generationer.

Nuförtiden förstår vi allt mindre hur saker är tillverkade. Detta bidrar till en värdeminskning av hantverket. I Frankrike har man ett annat förhållande till hantverk. Så här skriver Annica Kvint i en artikel i tidningen Arkitektur: (Nr.8, 2011)

"Att fransmännen älskar "itech" (high tech) har aldrig hindrat dem från att bevara sin historia. Här har man alltid gått på loppis och började "blanda gammalt med nytt", som det brukar heta i inredningsreportagen, långt innan det gamla började kallas för vintage. Hantverksutbildningarna har alltid varit populära. Och att man handlat på Ikea har aldrig inneburit att man ens för ett ögonblick övervägt att slänga ut farmors gamla klädsåk. Oavsett vilken generation man tillhör. Fransmännen har alltid varit både och."

Jag upplevde även under min utbytesperiod i östra USA att det fanns ett större intresse och status för hantverk än i Sverige. Jag besökte en hantverksmessa och noterade att det fanns en större köpkraft. Möbelstudenterna i min utbytesklass räknade med att sälja sina möbler på en större möbelmessa i slutet av terminen. Kanske är det för att USA är ett mycket yngre land där koppling till hantverket finns närmre i historien. Till exempel har den nord Amerikanska Shaker kulturen varit väldigt inflytelserik för utvecklingen av möbeltillverkning.

Med modernismens intåg i Sverige tvättades almoge och ornamenterat hantverk bort. Idealet var att skapa produkter som var lätta för maskiner att tillverka. Det skapades billiga produkter för massorna. Men jag spår en ny våg för hantverk i och med post-modernism mer fokus på det individuella. De ekonomiska kriserna i Europa skapar tid och en mer hantverksmässig vardag.

Trädets ursprung

Tankar som funnits med mig under examensarbetet är vårt förhållande till skogen och hur jag romantiserar kring den. Att fantisera kring skog har varit en motivation för mig och en drivkraft i mitt arbete. Jag har hämtat mycket energi ur avsnittet Naturen från radioserien Den andra världen i P1 Sveriges radio samtals det så här:

"Det fanns en tid då skogarna kryllade av väsen, det är vad som berättas i sagor och legender. I olika kulturer har de skilda namn, i det antika Grekland härskade Pan över skogarna, I de nordiska länderna spelade näcken i vattendragen, djupt ner i bergen bodde trollen och i skymningen dansade älvor över ängarna. Naturens väsen tillhörde vardagen och var en del av livet, så berättas det. Men så började skogen huggas ned, modernitetens nyktra ljus tvättade skogarna på allt oförklarligt. Idag finns den gamla folktron nästan bara kvar som ett poetiskt eko igenom vår kultur. Som sagor för barn, som en romantisk ide om något som gått förlorat. Där människor förut såg en besjälad natur rullar nu skogsmaskinen ensam fram."

När jag befann mig i en annan kultur en längre tid under min utbytesperiod i USA började jag utveckla en romantisk bild av Sverige. Jag skapade en exotisk värld där jag hämtade inspiration ifrån. För mig är det skogen som representerar Sverige med folktrö och sagor. Detta var som en kontrast till den storstad jag befann mig i, en annan värld att fantisera kring. I dagens urbaniserade samhälle lever många långt borta från skogen. Jag tror att det finns något i skogen, en energi som vi behöver påminnas om. Det finns numera ett nytt intresse för folklore. Historiska väsen placeras i det nordiska samtida samhället i film och litteratur.

Genom att tillskriva naturen och träd helig status respekteras naturen. I boken Trädets tid av Christel Kvant står det skrivet om olika mytologiska väsen från olika kulturer som skyddar träd. Kvant skriver:

"De här sagogestalterna kan ha fantiserats fram på samma sätt som älvor, troll och jättar -för att berätta en historia som fångslar och väcker skräckfylld förtjusning vid brasan i tider då det varken fanns TV eller böcker. Men man kan inte låta bli att undra om det också kan ha varit ett sätt att ta andeväsen till hjälp för att få stopp på de skogsskövlingar som gjordes långt före vår tid"

Besläktade tidsströmningar

Från dagens naturlängtan och ekologiska tankar inom mode, möbler och mat kan man dra paralleller till 60-70-talets grönavågenrörelse. Denna sökte sig ut till landet med hållbarhetstankar och en protest mot kapitalismen. Dessa ideal kan härledas till nationalromantikens alternativa och naturnära förhållande i början av förra seklet. Under denna period hittade många konstnärer inspiration i naturen som en reaktion mot industrialismen. Det var en tanke om något mer ursprungligt sätt att leva, som även går att finna i dagens samhälle, och denna återkommer i historien. Min undersökning går att placera in under dessa tankar. Detta medför att min undersökning får en nutida kontext med ett djup av historia.

Sammanfattning

I mitt arbete utvecklar jag ett speciellt förhållande till det jag tillverkar en längre tid och överför min energi till detta objektet. Träd är levande och precis som vi människor har det också en energi. Denna energi har jag försökt behålla och framhäva i stolen. I dagens raffinerings process från ett träd till en massproducerad möbel försvinner kopplingen till materialets ursprung förståelsen av materialet.

Genom att arbeta med färskt virke skapar jag i harmoni med materialet. Jag följer dess ådring och utnyttjar kraften i rörelsen i materialet när jag gör sammanfogningar. Jag använder mig av lokala och naturliga material. Restprodukten blir mestadels träspån och inte luftburna dampartiklar eller giftiga ytbehandlingar.

Min stol är ett collage av den undersökning jag har gjort i material och teknik. Ett bibliotek av materialtester som ger inspiration till fortsatt arbete med färskvirkesteknik och att utforska material, strukturer och sammanfogningar. Detta intuitiva tillvägagångssätt som jag utarbetade är något som kommer att följa med mig i mitt framtida arbete.

En fortsättning av mitt arbete med färskvirkesteknik är att genomföra en serieproduktion i färskvirke. Att samarbeta med ett möbelföretag för att formge en produktion av färskvirkesmöbler. En semi industriell produkt där hantverk och industri lyfter tillsammans värdet på möbler.

Jag har använt mig av färskvirkesteknik för att bevara empatin för materialet men också skapat en stol som berättar om dagens behov för förståelse av hantverk och natur. Tag plats i stolen och bliv omfamnad av skogen.

-En gåtfullhet ligger som dagg över stolen och speglar den magi man kan finna i skogens träd.

Referenser

Böcker

Kvant, Christel (2011). *Trädets tid*. Stockholm: Norstedt

Klanten, Robert (red.) (2008). *Desire: the shape of things to come*. Berlin: Die Gestalten Verlag

Langsner, Drew (1997). *The chairmaker's workshop: handcrafting Windsor and post-and-rung chairs*. Asheville, N.C.: Lark Books

Pye, David (1995). *The nature and art of workmanship*. Rev. ed London: Herbert

Pallasmaa, Juhani (2012). *The eyes of the skin: architecture and the senses*. 3rd ed. Chichester: Wiley

Artiklar

Isenberg, Bo (2009). *Människan är hantverkare till sitt väsen*. Svenska Dagbladet 14 december

2009

http://www.svd.se/kultur/understrecket/manniskan-ar-hantverkare-till-sitt-vasen_3935023.svd

Kvint, Annica (2011). *Hemslöjdens tysta revolution startar en ny slöjdstrid*.

Arkitektur:

8-2011.

Raw Craft, (2012). *Fine thinking in contemporary furniture. A crafts council touring exhibition. Exhibition guide Arts council England*.

<http://www.rawcraft.org.uk/exhibition/>

Radio

Sveriges radio P1 (2012). *Den andra världen; naturen*.

<http://sverigesradio.se/sida/avsnitt/43165?programid=4268>

Sveriges radio P1 (2013). *Stil; Karin Larsson – Sveriges första hippie?*

<http://sverigesradio.se/sida/avsnitt/154650?programid=2794>

Internet

Bodging Milano (2012)

<http://www.bodgingmilano.co.uk/>

Ingvad, Per (2012)

<http://www.peringvad.se/Seed-of-friendship>

Bildförteckning

Om inget annat anges har Per Ingvad fotoograferat.

Bild 1.

Bild 2. Theo Rosengren

Bilaga 1.

Bilaga 2. Theo Rosengren

Bilaga 3.

Tack

Stort tack till lärare, handledare, studenter och familj för all vägledning och inspiration.

